

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИН КОММУНИСТ ПАРТИЯЗИНЫН ТЫВА ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТИРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

1960 ч. МАЙ 19 ЧЕТВЕРТ № 116 (4600). Өртөө 20 көп.

Н. С. Хрущевтун корреспондентилеринин айтырыгларына харызы (1 арын). П. С. Хрущевтун журналистер-биле беседалы (1 арын). Полиграфист ажылчынарыма Н. С. Хрущевка белээ (1 арын). Президент де Голльду медегелли (1 арын). Н. С. Хрущевтун Францияда чоруп турары (1 арын). БОЛУШКУННАРНЫН ИЗИ-БИЛЕ:

И. Торжу.—Магалын чүү дээр! (1 арын). С. Тамба.—Ажыл-ишчи хүлээгелери ап турар (1 арын). О. Борбак-Даш.—Күш-ажылчы хары-выс кылдыр улам эки ажылдар бис (1 арын). А. Чычман-Эол.—Барымын-Хемчик район-да (2 арын). М. Сөвөн.—Чуртталга тулугу болгам хоорай чагайжымдыганын булуугу колга алар (2 арын). А. Калпуну.—Беле ажыл-агый үндү-

ругууна дугайында чүү биеме чоттуруу (2 арын). ПРОПАГАНДИСТИН ИНДИРИ: М. Валентин.—Бистин болгумуште (3 арын). О. Шинчилээр-Эол.—Хуу өзүчүзү теки (3 арын). К. Ильин.—Балык тулар таламы-биле совет-ишчи харылдаар (3 арын). Октаргайге кижилер ужуду түштер үези ырах өвөс (4 арын). Совет хошимтиги корабилге буту делегей байыр чедирип турар (4 арын).

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

ПАРИЖДЕН МЕДЭЭЛЕР

Н. С. Хрущевтун корреспондентилеринин айтырыгларына харызы

Май 17-ле солуннарның корреспондентилери Н. С. Хрущевтан мындай айтырым салганнар: «Дөрт күрүнелерин баштыннарыма май 17-ле Елсей срдуга болур дээн ужуражышкыны болза бедик деннедин чөвүлел хуралының эгези ол дэериниң дугайында АКШ-тын президентини Эйнсхлуэрниң мурувдан Ак бажымынң парлагга черектериниң таламы-биле төлөөлекчи Дегертиниң медегеллинин таламы-биле чүү чуталалар силер».

Н. С. Хрущевтун журналистер-биле беседалы

Париж, (СЭТА-нын тускай корр.). Май 17-ниң эртенинде ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев журналистер-биле кыска беседа кылган. Журналистер Н. С. Хрущевтун совет элчин черинде бажы-нымын ажинда дүн-хүн чок дежур-ныйлап турарлар. Де Гревель деп кызы күндүмчү-нүц кижилер чөвүлелде болган ол парлагга конференцияны Н. С. Хрущев корреспондентилеринин өзүн каш айтырыгларына харыялаан. Бир өвөс АКШ совет агаар делегери-ниң шеригниң хайымычы самолетун шпичучу далааларым күтү-седир-биле чорутканын, олар агрессия-ны үүгөткөн деп башкамыш. Хей-дигитанын мурувдан бурузуну министр, боттарының үүгөдешчилериниң бу-руу шавар, буруулуларым кеземче хүлээдир болгам моон солгаар ын-дыг чүү болбас деп медегелээр ын-дыг таварылгада бедик деннедин чө-вүлел хуралыма ССРЭ киришкен ту-руп болур. Ычынмас болза бистер дедр чана бээр бис деп Н. С. Хру-щев чуталалар.

Полиграфист ажылчынарына Н. С. Хрущевка белээ

Париж. (СЭТА). ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев май 17-ле совет элчин черинге Парижтин полиграфистаының ажылчынарының төлөөлери хүлээп алган. Бо чылдын март, апрель айларында Совет чазактын баштынчыны Францияга чоруп турганының дугайы бижээ «Н. С. Хрущев Франци-яда» деп номну ол типографияга парлагга. Ол номну француз номакчу-лудар ыкка сонууруга номчуп турар. Төлөөлери арзынга Франци-яның ач хоочун дептерлекчи, Влад-имир Ильич Ленин-биле Парижге ужуражып чорган Левский база чорган. Ажылчынарының төлөөлекчи-зи Перро типографияны ажылчы-нарының мурувдан «Хрущев Фран-ци-яда» деп сафья карттыг номну Никита Сергеевичке дамчытп берген.

М. Торезтин болгаш Ж. Вермерштин Н. С. Хрущевка чораны

Майның 17-ниң эртенинде эштер М. Торез биле Ж. Вермерш олар совет элчин черинге келгеш, Н. С. Хрущев-биле ужурашканнар.

Президент де Голльдуң медегели

Париж. (СЭТА). Дөрт күрүнелер-нин баштыннарының Парижге май 16-дагы баштайгы ужуражышкыныга Францияның президентиниң чутаазының дочула-лын Франс Пресс агентстваның дам-чыткан. ССРЭ-ниң девискээрилик кы-рынга америк самолеттун шпичучу ужудушкунунун дугайында айты-рымга хамаарыштыр генерал де Голь улулар арзының душкүрүлүт чоруу «үстүлде айтылган чөвүлелдиң уржу-биле ам кажажымдан-даа артык улул чөргөдү болуп турар» деп билинген. Ол хиренде де Голь чөгүм уткамы-биле алдыга, бөдүнүп принципалдыг туружундан аткар-лаарын совет төлөөлөргө сүмөлээ. АКШ-тын агрессия үүгөдешчилеринин чудагының ут-шин бол-гаш үлөөлүл чөвүлелге болгаш чөвүлел ху-ралды эгелээринче де Голь кыйгы-рып турган.

Н. С. Хрущевтун Францияда чоруп турары

Париж, май 17-де. (СЭТА-нын тускай корр.). Н. С. Хрущев бөгүн маршал Р. Я. Малиновский-биле кады Парижтин 120 километр черде турар Сезан хоорайның чогуунда Пьер көдөз суурга чорган. Ол суурга баарын шилер алган таварылга эвөс. Ол черин эш Малиновский эки билер. Ол черининиң шериглеринге удуу францустар-биле хол-холуудан туттунуп алгаш тулугу турган орус экспедиция корлузунун чыгарыламы анаа солдамы чорган эш Малинов-ский 1919 чылдын мартта августка чедер ол көдөз бичи сууржуга чуртап турган. Н. С. Хрущевтун көй бөдүк журналистер үлөп чорган. Никита Сергеевич Хрущев ажык машинага олуп алгаш чоруп тур-ган. Ону чер болганга чоң дораан раывыл эки өнүгүс деп көрүп, байыр чедирип турганнар. Сезанга четкелек чордур машиналар хеп чертерин тура дүшкөн. Ажылчынарының чаа-ла ужурашкы орнуку дуй чылдык-кан. Никита Сергеевич машинадан үнүп келгеш, ажылчынар-биле ме-дигеллеп эгелгеш.

Макмилланниң медегели

Париж. (СЭТА). Дөрт күрүнелер-нин удуруччуларының Парижге бо-ган баштайгы ужуражышкыныга чүве чуталап турган, Великобританияның премьер-министри Макми-ллан «бедик деннедег чөвүлел хура-га үр болгаш хилилчектиг белектел-леини соонда «уру-булдурут чат-тылып келгени» дугайы карадан сеткилин илергейлөөн. ССРЭ-ниң де-вискээрилик кырынга америк само-

Эйнсхлуэрниң медегели

Париж. (СЭТА). Төлөөлөр баш-тыннарының май 16-да болган баш-тайгы ужуражышкыныга АКШ-нын президентини Эйнсхлуэрниң кылган медегеллиниң текстиниң дөрт күрүнелерниң удуруччуларының Парижге чөвүлел хуралына америк төлөөлөр тардып берген. Н. С. Хру-щевтин медегеллиниң уткамы-биле танышканын, суугагыр болгаш бөттү туттунар чөрүктү көргүскөш, чөвү-лел хуралды үргүчүлөөр арганы берип болур деп кылдыр төлдөө, ужу-душкунулар дугайында ол айтыры-гы чок кылмын бөгүнгү хаалгы хура-лдга илередиң болур бе дэеринге хамаарыштыр канчалдыр төлдөө кылмктын дээрел деп айтырыгы-мык болуп көрдү» деп АКШ-тын президентини бөдүнүч медегелинде баштайгы турар. Ычалажык Эйнс-хлуэрини чутаазының ут-шин бол-гаш үктам чөвүлел хуралды чору-дарының арганын булуугу хандырар деп АКШ-тын чуткунуңу дугайына хандырарга-даа черчелесейн турар. АКШ-тын агрессия үүгөдешчилерини буруу шаап, буруузун минирини-миды үүгөдешчилерини моон солгаар кажан-даа бодурбас болгаш буруу-

БОЛУШКУННАРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

Магалын чүү дээр! Тайгага болган МИТИНГ

Дөрт тонна 540 кг дензилег улуг кылдым Sputnik (Черни кылмы-м адринчини) октаргайның делегемиче бо чылдын май 15-те бистид амак Төрөөн чуртувуста де-динкинниң салып үндүргениниң дугайына өр-булевиес улуг өөрүш-кү болгаш магалашкыны-биле дым-наан бис. Совет эрмениң болгаш технизииниң ол шыгарангай ти-делгези бистери, бөдүн совет кижилери кайгамчык өөрүт. Дөрт тонна 540 кг аар дензилег корабил-ди октаргайның делегемиче чедиш-кинниң салып үндүрген совет эрмен-денерге, инженерлерге, маалырагы ажылчын агыга чүрекин ханы-зындан өөрүп четтирбешаан, олар-ның төөгүлү чедишкенириге сеткилинни ханызындан чоргаар-луп тур мен. Октаргайның делегемиче кижиниң ужулары белекээр таламы-биле эрмен-шинилел болгаш дурук-га-конструктор ажылдарының өсөлгү чылдарының дугуздуга Совет Эвиле-лини чорудуп турар дугайында СЭТА-нын дымнамын солундан ба-жынымыска номчуп, танымчы ол-губууста, кымылдың ортумаа школа-зының онгу клазының өөреникчили урутувус Гала — октаргайның делегемиче ол улуг агар корабилге олупу алгаш, ужуду көрүмөэ — деп, ыкка дидир. — Астрономия эртемниге кончуг мыак кижилер сен, харын ужу-дуп көр-даан, турум — деп, авазы Галага чуталалар. Магалын чүү дээр! Дөрт тонна 540 кг аар дензилег Sputnik октаргай делегемиче ужуду үндүр-ден туржук, Американың Каттыш-кан Штаттары чулурук мыкаш «спутникчиестери октаргай делегемиче үндүрүп чалап турарын совет кижилер кончуг эки билер бис. Эртемчилик делегемиче чалап алар, өсө планеталарга кижини ужуду чорудар, артыгар орукту ажылдар таламы-биле улам-на чаа-чаа шыгарангай чедишкенирилик болурун эрмен совет эрменденерге, маалырагы ажылчын агыга чүро-вистин ханызындан күөп тур бис. И. ТОРЖУ.

АЖЫЛ-ИШЧИ ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРНИ АП ТУРАП

Танды районуну Совет элчин чоннары ССРЭ-ниң Дэди Советиниң бешик сессиязының материалдары-биле улуг сонууругалдыг танымчы, совет улустун чагай байдалы бедирине-че партианың болгаш чазактын уг-ландыр ап чорудуп турар темчелге-рин сеткил ханымышкыны-биле хү-лээп ап турарлар. Районунуң ажылчы чоннары чөвүлелде болган митинге-лерге болгаш хуралдарга ССР Эвиле-линиң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Хрущевтун «Ажылчы-нардан болгаш албан-хаакчылардан үндүрүлгө туртарын соонсар баз» совет улустун чагай байдалы бедирине-че уланган хемчегелериниң дугайында» илеткелди сонууругап танымчы, ону илчи-биле деткиви-шаван ажыл-ишчи хүлээгелери ап турарлар. «Загес» союзулун хойжу Шой-Струн митингиге мычлар чутала-лан: «Совет» кижилерин чагай чурттап дөст партияны болгаш чазактын ап чорудуп турар хемчег-лериниң чөтүтүн болгаш чагайын салтып четпес мен. Апаа хары кылдыр бо чылым 100 төрүт хой-да-на 110 хураганнарын алгашаан, хейлер-дир!»

КУШ-АЖЫЛЧЫ ХАРЫВЫС КЫЛДЫР УЛАМ ЭКИ АЖЫЛДААР БИС

ССРЭ-ниң Дэди Советиниң бешик сессиязына эш Н. С. Хрущев бөдүнуң илеткелиге чоңуу аас-кежичи улууну кирер дээр холдарының шыгаранын катап, катип анызылып, төөгүлүт чеди чыл планын илчи чылыны онаалгаларын күтүдөр дөст бүү кү-жүмү салып, күженишкениңг ажылаарымын хүлээ-дүн. Мал ажылыны муракчыларының дуржулгаларын ажылдап, өөренип турган, эртен чылым төрүт 100 баш хойдан 112 хураган, хой бурузунде 2 кг дук аларын чеди алдым. Колхозчу малчынарының социалист чарыжына кирип, бо чылым төрүт 100 хойдан 120 хураганын ап, хой бурузунде 2,5 кг дукту аларын хү-лээдим. Ам төрүн 315 хойдан 326 хураган менди ал-дыган болгаш эки доруугу турар. Бис он урууларымын ада-иеси бис. Урууларымын улуу өр-булелин, төрөн колхозуна ажалдап турар. 7 урууларымын өөренип, үстүк кластарда өөреникчеле-рини өөрдилге чылы төөргө колхозуна бүдүргө практиказын эрттерлер. Ажыл-төл дээр, өр-буле бү-рүтүнүч чөтө. Урууларымын кижизилгелерини кич-көргөтөй салып турар бис. Ажылдар-даа, өөрени-даа, дыштанар-даа эртелер совет кижилерге бүрүн бар. О. БАРБАК-ДАШ.

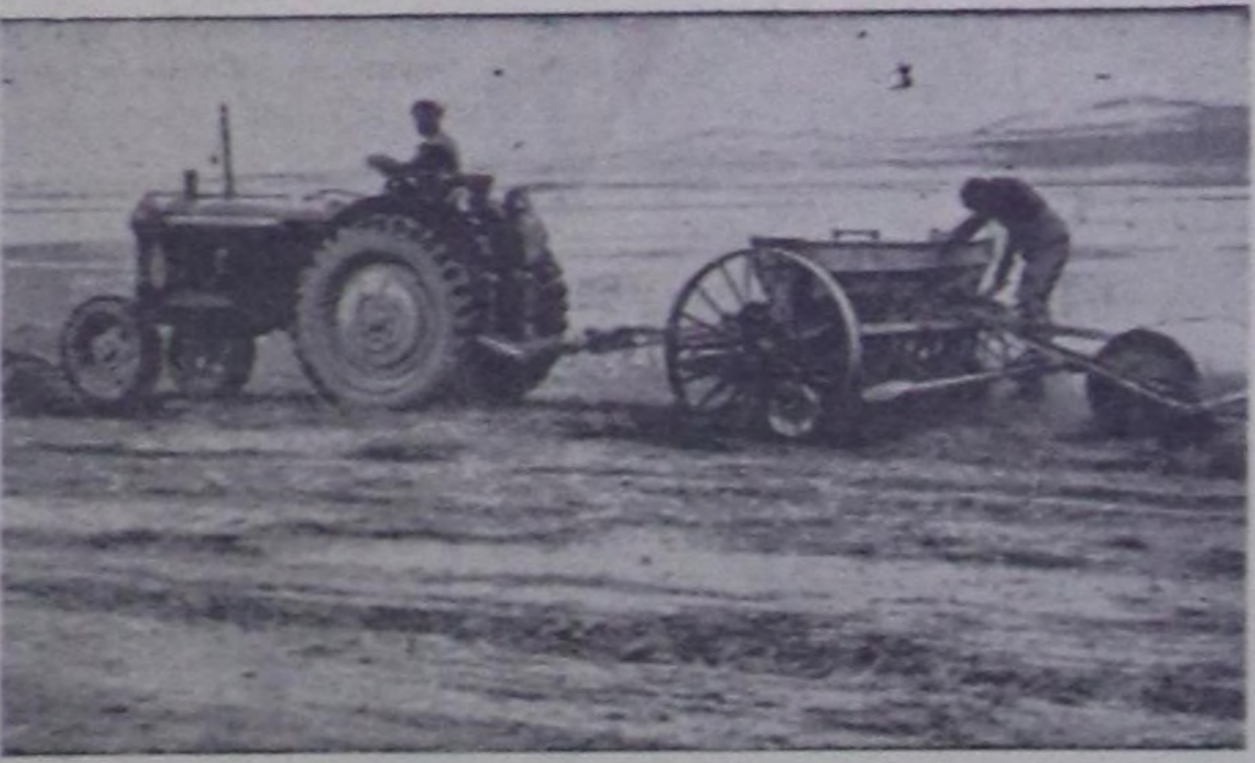

Чурукта: хойжу О. Борбак-Даш кадыбы Ондар Чолдак-Кек-биле солун номчуп алармы.

ОБЛАСТЫН КОЛХОЗТАРЫНДА БОЛГАШ СОВХОЗТАРЫНДА ЧАСКЫ ТАРЫЛГАНЫН ЧОРУП ТУРАРЫНЫН ДУГАЙЫНДА МЕДЭЭ

(1960 чылдын май 15-ке чедир планга ууруу хуу-биле)

Ква-Хемде «Совет Тыва» колхозун механизатору Белеккен Шыргай-оол эртен чылым дүжүт ажап алышынын уезинде жылгараан кижилерин бирээни. Ол ам колхозтун Чеди-Пашта тараа шөлүдө «Беларусь-40» трактор-биле (оон чакычымы Михаил Осурган) күндө 2 норма-ны күсөтүп турар.

Чурукта: Белеккен Шыргай-оолдун агрегатынын тараа чаштырып ту-рууруу. Фотоу С. Тамбаным.

Table with 3 columns: Районнар, Бузу кууруу, Оон иштиле тараа кууруулар. Rows include Барын-Хемчик, Танды, Чаа-Хөл, Бай-Тайга, Сүт-Хөл, Ква-Хем, Чоён-Хемчик, Тес-Хем, Бир-Хем, Өзүр, Улук-Хем, Эртин, Токму, and Sovхозтар.

Table with 3 columns: «Өкө», «Тилекте», «Барлык», «Межегей», «Кызыл партизан», «Элегес», «УТКА 25 чылы». Rows list various groups and their counts.

Май 15-ке чедир область бүтү култураларын 72,3 хуузу, оон иштинде тараа култураларын 90,2 хуузу тараан. Ол болза эртен чылым бо уези-биле декирге буту културалар талазы-биле 5,7 хуу, а тараа култураларын талазы-биле 8,4 хуу кулу болуп турар. Оон-биле чаа колхозтар-лаа база совхозтар-лаа да хову ажалдары оожум темпинде чоруттунуп турар. Май 15-ке чедир колхозтар бүтү култураларын тарылганынын планын 74,9 хуу, оон иштинде тараа култураларынын 91,9 хуу күсөткөн. А совхозтар бүтү културалар тарылганынын планын 67,2 хуу, оон иштинде тараа култураларынын 86,5 хуу күсөткөн.

Аш-чечини културалары кызыл-кас тарылганынын планын барыла да бүтү колхозтар болгаш совхозтар чедириники күсөткөн. ындык бола-лаа Ква-Хем, Улук-Хем, Бир-Хем районнарынын колхозтары болгаш совхозтары тараа култураларынын тарылганын талазы-биле ажап жолдун, областын ниини көргүзгө-рини куду тиртип турар. Улук-Хемде 7000 ажыг, Ква-Хемде 2000 ажыг, Бир-Хемде 2000 ажыг гектар тараа културалары ам-лаа тарыттырмаган.

Совхозтарда бүтү културалар болгаш оон иштинде тараа култураларынын тарылганын талазы-биле «Межегей», «Кызыл партизан», «Элегес», мангыт «УТКА 25 чылы» совхозтар дедин чокудан турар. Чижээ, «УТКА 25 чылы» совхоз бүтү културалар тарылганын күндө 34,1 хуу, оон иштинде тараа култураларынын 60,8 хуу күсөткөн, хову ажалынын талазы-биле областын совхозтарын кулурунда чоруп турар.

Чалгыс чылдыг сиенер тарылганын колхозтар 39,1 хуу, совхозтар—31,2 хуу, хөй чылдыг сиенериники колхозтар 18,0 хуу күсөткөн. А совхозтар хөй чылдыг сиенер тарылганынче амга чедир эгелен кирбээн. Улук-Хем районун колхозтары, «УТКА 25 чылы», «Кызыл партизан» совхозтар чалгыс-даа, хөй-лаа чылдыг сиенер тарылганын эгелөөзүн.

Областын колхозтары болгаш совхозтары бо чылды 2421 гектар картофель тарып планын. Май 15-ке чедир Ква-Хем районун колхозтары күндө 7 гектар, а «Элегес» совхоз 3 гектар картофель тараан. Оон эске колхозтар болгаш совхозтар картофель тарылганынче эгелен кирбээн.

Бүтү колхозтар болгаш совхозтар 1960 чылда 495 гектар янзы-бүрү ногаалар тарып учурулут. Амдыкманда Чоён-Хемчик, Ква-Хем, Бир-Хем районнары чылдык колхозтарында оон иштинде «Межегей» совхозтан эске ажил-агылдар ногаалар тарылганынче эгелен кирбээн.

Ква-Хемден медээлер

Комсомолчуларнын дузазы

Ква-Хем районун «Тере-Хөл» колхозунда комсомолчу кыс З. Кенден часкаар кыштан эгелөөш койжуларга заманщиптен дузалашыр деп шиптирлөөн турган. Оон улегерин эске комсомолчулар база адеген. Ичантан олар койжуларга конгүт иденкейлиг дузалашканнар.

Төрүүр чыгаан койлары дүне де-журийлаары, чаа төрүтүнгөн хура-ганынын илеринге эмирери болгаш өдү кичөөнгейлиг ажалы, иезини сүдү эвөөс хураганнары хөй сүтүтү койлуларга чашытырып эмирери, эмиртиктери дээш ажил-ла хөй. Колхоз суурудан тура 100 ажыг километр Балыктыг хемде койжуларга олар заманщиптен келген. Келген—230, Ч. Базыр—240, С. Таныр—260, Д. Чадамба—220 төрөөн койлары хураганнары чалгыс-даа чидирг чока ажажып доруктурган.

Н. БАЛГАН. Мурнакчы койжулар

Ква-Хем районун «Совет Тыва» колхозунуң девискээринге бо кыжын лау улу дүшеин-биле мал ажалы-га дька бергедөөшкени болдуруп, эвөөс эвес котаралды таварыштыр-ган.

Ичанга-лаа кыштан берге үе-инде амыр-дыч чок ажалдап тур-ган, малды кыштан чып акыртып, чаш тылу бурн камгалап алган мурнакчы малчынар эвөөс эвес. Чижээ, койжулар М. Колур-оол 260 койдан 280 хураганын, Б. Сувак 130 койдан 132 хураганын, К. Келчи 120 койдан 122 хураганын, С. Дакпа 160 койдан 164 хураганын мени алган. Чамдык койжулар-ны койлары ам-лаа ооданманган. Койжу Хажмынын кодында 460 баш койдан аялалдын сөөлгү күне-ринге чедир 200 ажыг хөй оодан. Мурнакчы койжу хураган бүрүтү менде камгалап алган.

С. ДОНУМ.

Барын-Хемчик районда

ССРЭ-нин Дээди Советинин V сессиянын материалдары районун ажалды чоннары улуз көдүрүшкү-н-биле таныжып туралар. 36 келек черге 3600 ажыг киржикчилг мингилер болгаш хуралдар болгуду. Ажылчылардан болгаш ажаб-лаакчылардан тыртат олча-ажыг үндүртүгери соксарып бүтү ажил-чынары болгаш албан-лаакчылар-ны 6—7 шактыг ажил хуучуне шай-чидерин 1960 чылда доозар дугайында сессиянын шиптирлерин совет кижилерини материалдыг чагай чо-руун улам бедир дээш партианын болгаш Совет чакыткып салып турар салгы салышкынын быза бир чап илерөөшкени болаур деп районун ажалды чоннары үзелен жөрүп, иш-биле деткап туралар.

«Совет Тываның 5 чылы» колхоз-тун клубунга болгаш хуралга 360 ажыг ажи олурушкан. Сессияга эш И. С. Хрушевтин иелтектинин дуга-йында допу медегалды дывнашп, Боттарынын өөрү четтиргенин иле-ринде дөш кижилер ула-ларга инди-риже улуу турганар. Партианын болгаш Совет чакыткып улз салгы салышкынын халын кылды мал чечини сиенер база картофель болгаш ногаа култураларынын тарылганын хуусаа бетинде агротехник-тиг берик деинеде арттирери, бо чылым 80 чуртталга бажынарын ту-дуп, амыгаллаа кинерин болгаш колхозта 80 өренничи өренер чап шыкталын түдүп ичн 1-де дооза-рып олар күзгөткөн.

«Барлык» совхозтун эш Отыай-оол бригадирин трактор бригада зынгга миниг улз көдүрүшкү-н-биле эртен. Бригаданын кижигүнери 400 га черге кукуруза тарылганын май 25-тин бетинде күндө дөрбелчин-улаштак арга-биле тарып доозары болгаш ба бүрүткүн 400 центнер-ден эвөөс эвес ногаан массаны алы-рып күзгөткөн. Ол иштинде ком-байнаар септелгенин иш 1-де бүрүн доокшам, күрүпе комиссияга ду-жалар деп шиптирлөөн.

«Кызыл тараачын» колхозтун төп сүт-бараан ферманын анык сап-чымы Салбайка саанылап ажил-ла-ла үр болган, оон дуржулга-мергежил эвөөс. Иччалаахот анык кыс Дээди Советтин сессия-нын шиптирлеринге харын кылдып

Көдээ ажил-агый үндүрүүнү дугайында чүнү билзе чогуурул

Коммунист партия болгаш Совет чөвүг сөөлгү чылдарда көдээ ажил-агыйн шынныг келтиринеге база колхозчуларын културлул болгаш материалдык чагай байлымы улам ийи бедиринеге улашган дь-ка хөй чутула кемчелерини ча-чоруткан. Ол кемчелер колхозтарын улам-на бай-шылдыт, а колхозчу-ларын културлул, хандырткан амдырал-чуртталгалыг болдуруу согулааны хандырт турар.

Бистин областын колхозтарынын акша орутугун 1953 чылда 26 мил-лион 200 муң рубль турганманда 1959 чылда 177 миллион 700 муң рубль чедер эскен ийкене. азы алды катап көвүдөн, а 1958 чылда болдоарга 26,8 хуу эскен.

Колхозтарын организле, ажил-агый талазы-биле быжыгларынга илин болау турар кемчелерини иштинде көдээ ажил-агый үндүрүүнү дуга-йында ССРЭ-нин Дээди Советинин 1953 чылдын августу дүжүн алганы Хоюлуу улз ролюду ойлап турар.

Көдээ ажил-агый үндүрүү «колхозтарга күш-ажалын салгыла-чуруун быжыгларынга болгаш хуу-зууда дузалар ажил-агыйдын колхозчуларын алган орулгаларын барышалаан көрдө эртен рөзүлүт бол-ганда оуну түр үзе артырып халык чутула»-деп, ССРЭ-нин Дээди Сесе-дияны бешка сессиясына Н. С. Хрушев айыткан. Көдээ ажил-агый үндүрүүнү системалык болаа кол-хозтары организле, ажил-агый талазы-биле быжыгларынга илин бөөр, оон-биле колхозчуларын чагай бай-дынымы улам ийидай өвүдөөн

ландылар кылдыр, шах иччаар тур-густунган. Көдээ ажил-агый үндүрүүнү күндө чалынныг чер үчүстөгүн кем-челеринден санап кылдыр. Чер үч-үстөгүнү ийи шөлүдөн үндүрүүнү кемчөөн доктадылда, туудугар кыл-дын турар черерини, ол иштинде чалын үштүтүп, арга-арыгыт, да-ларды болгаш оруктар арткылар черерини кирбест. Колхозчуларга, хуу кижилерге, база кыюу черде чурттал турар ажилчынарга болгаш албан-лаакчыларга дамыржып турар малга (чылыг малга, иекеке, хөй, күштү, хаанга, тевеге) үндүрүп өванасе. Экономиканын кол адыры мал ажалы болуп турар бистин областа, мал ажилында алган орул-галарын көдээ ажил-агый үндүрүү-нүн доозары оон улз учур-дузалиг болуп турар, күдө дөрө, кол-хозчуларын хуу өчтүгүдө туруп турар малнын бажын көдээ ажил-агый артелинин Уставынын доктаал-дан кемчөөнлөндөн ажырайы өстүре-ринге бүтү-ле таарымчалыг байла-дарын тургустуу турар. Күш ажил-агыйында алган орулгаларын база үндүрүп тырткан, ол болза база-ла улз учур-дузалыг, күдө дөрө, ажил-агыйнын ол адыры бисте ам дөрөдө чогуур хөгжүлгени алаба-болбай.

Ичанган, көдээ ажил-агый үндүрүүнү түндүк чалынныг чер үчүстөгүндө чогуу кылдып-лаакчы култураларын тарып турары дамыр чока, күдө да үчүстөгүндө чалынныг келдирилген дамырлар. Үндүрүүнү чам-дынныг ийидай чүрүм болаа кол-хозчуларга-лаа, күрүпеге-лаа үзелип болгаш ажалдык култураларын тары-рып черерин эки ажилчыларынга ийини берип турар. Көдээ ажил-агый артелинин кижигүнери боттарынын дузалар ажил-агый-ларын улам хөй орулгаларын алган тууду-на, орулгалынын рубль бүрүтүгүн улам биче кезини күрүпеге үндүрүп кылдыр бөөр.

Үндүрүлгери саваары-биле, чер шөлүтүп гектарынын бир түдө-чүдөн алыр доктаамал кемчөөлдер-ни доктааткан. Бистин областа рай-ондарын үш бөлүкчө чарга болган район бүрүдүндө 2, 3, 4 рубль (кол-хозчулардан) кемчөөл доктаатылган. Хуу ажалдыг ажил-агыйлардан тыр-тат үндүрүүнү түндү ийи катап кө-вүдөөр. Ийидай чүрүмүн учурун-да, колхозчуларын ажил-агый-ларын болгаш кодан чалынды чер үчүстөгүтү эске-лаа хаматтыларын тыртат үндүрүүнүн кемчөөл элөөн кудулдан. Бир эвес 1952 чылда эл-дө ажил-агый үндүрүүнү түндү бөл-лөкчө аялыга-биле 2 миллион 272 муң рубль турган болаа, 1960 чылда күндө 734 муң рубльге санаттыган.

Хуу дузалар ажил-агыйга көдээ ажил-агый үндүрүүнүн чингелдерин онайлагы болаа, көдээ ажил-агый артелинин ийи ажил-агыйнын өдү кичөөнгейлиг токтошдор дөшн кич-чыл-да ол эвес. Оон-биле токтош-тор, күш-ажалын салгыла-чуру-мун үрөч турар колхозчуларга үндү-рү оонарынын чүрүмүн токойлу то-коруларды. Өн-бүлелеринге чам-дынныг кижигүнери эртен чылда күш-хуучун минимуму чылдаган чок күсөткөн ажил-агыйларга үндүрүп 50 хуу бедир. 1960 чылда бистин областа күш-хуучун минимуму он-ла чылдаган чокка күсөткөн 670 ажил-агыйларга бедиртен үндүрүгү оонаган. Ол кемчелер эске организ-малыг, административтик кемчелер-биле черелештир, колхозтарга күш-ажалын салгыла-чурумун быжыг-ларынга эки салдарын чедир дөрө-лөч чингени чок. Улустан чагай чо-рууну болгаш оон материал-кул-турлул денелин бедиринин дуга-йында партия биле чакыткып докта-вал салгып салышынын көдээ ажил-агый үндүрүүнү дугайында токойлу бузулар ажил-агыйларын чам-дыг кеминге көргүдү турар дька хөй чингелдерине база-ла чырыкты-ландыр көсүрү турар.

Районун колхозтары болгаш «Барлык» совхозу кукуруза тарылганын белеккелди доозуп турар. Янаас оун чакып тарымы эгелдер. Алза белеккел кылдыр партия райо-ну колхозтарынын агрономнарына болгаш механикторларына тускай көргүзүп семинары «Барлык» совхозтун шөлүнге арттырган.

Анаа кукуруза тарып олуртур машына-биле оун дөрбелчин-улашчак арга-биле олуртурун херек кырыны көргүскен, ол талазы-биле делгерен-гей таймырны районун көдө ажил-агый инспекциянын началь-ныгы эш Коллов, СТС директору эш Абрамов олар кылган.

Көргүзүп семинарга колхозтарын болгаш совхозтун үндүрүткүдари база киришкенер.

А. ЧЫЧАН-ООЛ, «Шынык» корреспондентизи.

Чуртталга тудуун болгаш хоорай чаагайжыдылганын өзулуг холга алыр

Областын база бир анык хоорайы Чадаана чыл келген тууду-на күзүп, сайгырап турар. Сөөлгү эртен дөрт чылдарын дургусунда 2359 дөрбелчин метр шөлдүг чурт-талга бажынары туттунган. Оон энгылда ажилчынары болгаш албан-лаакчылар хуузуна 3450 дөрбел-чин метр шөлдүг чуртталга бажы-нарын тудуу алган. Чуртталга туду-ларын талазы-биле чеди чылда улз согулган анык хоорайнын мурунга салдынган. 13.140 дөр-белчин метр шөлдүг, оон иштинде ажилчынары болгаш албан-лаакчы-ларын хуузуна 8460 дөрбелчин метр шөлдүг чуртталга бажынарын чеди чылда амыгалла кирген турар.

Хоорайны коммунал хандырылга болгаш тууду конторазы 1960 чыл-да 1482 дөрбелчин метр ийи шөл-дүг 2—2 болгаш 4—4 квартиралыг 12 бажынарын тудуу, амыгаллаа кинер күзгөткөн. 1960 чылда куруулен чуртталга тудуунга чы-рыкчанын-биле 1 миллион 300 муң рубльди тускайлап берген. Оон ан-гыда бугурулар, албан организация черлери боттарынын шүтүмү-биле 1880 дөрбелчин метр шөлдүг бажы-нарын тудуу.

Чуртталга тудуун бо чылдын баштайгы квартиралында контора чү-гөр чорудуп келген. Энир чылдын баштайгы квартиралында күдө дөрт квартиралыг ийи бажынын тускан болаа бо чылдын баштайгы кварта-лында ийи болгаш дөрт квартирал-ларын 12 бажы туттунган. Ол бажынын чериди берип доокшам, ийи квартиралда амыгаллаа бүрүн дуржулар көрдүгөн. Мурунку чыл-дарга бодаарга тудууну шынары элөөн экижөөн.

Туудуга күш-ажалын бугуру-чулу 10 хуу бедөөн. Оон түнөө-линде тудууларын күш-ажал төлөверин база күзүп турар. Чижээ, бир туудугу квартал дургузуна 4130 рубль ажалдап алыры көр-дүнгөн, а херек кырында 4545 рубльди ажалдап алган.

Хоорайны чаагайжыдырынга бол-гаш ногаачыдырынга Чадаана хоорай Советинин күсөөмү чамдык ажилдарын кылган. Бо ажилдар

апрель 26-да эгелөөн. Сталин ку-дунда 1850 метр газон кажаларын кылып доокшам. Ленин ку-дунда база хоорай сесерлигинде эрги газон кажаларын септөөн. 3000 ажыг янзы-бүрү ажалдарын кудумчуларда олурткан. Ол иштинде 4 муң дуржук туттунган, эрги 4 кудуктар септеттинген. Суттарыла бугаларын кежидир 3 көвүртүлгөн септөөн болгаш кудумчуларын сайлаар ажалдар чоруттунуп турар.

Хоорай чаагайжыдылганын ажалына элөөн хөй албан органи-зация черлери мурунчак кириш турар. Карылаа конторам, музыка шкөөлө, уругулар аслин, күрбаш-комун Чадаана салбыры, райкус-комун шагдаа салбыры, райкустур комбинаты, киж өмөлгөсөн ишкан коллективтер хоорай чаагайжы-дылганын, ногаачыдылганын иден-кейлиг киржи келгенер.

Чадаананын чуртталга бажына-рын тудуунун чорудулузында база хоорай чаагайжыдылганын кылдынган чамдык бо ажилдар-бы дөрбелчин улз четтестер бар. Коммунал хандырылга болгаш тууду конторазы чуртталга тудуунун квартал планын күдө 80,6 хуу күсөткөн. Элөөн каш бажынар туттунушчок, олардан чалгыс-даа бажы амыгаллаа кирбөөн. Чурт-талга бажынарынын тудуунга 300 муң рубльди чаргыдаары эртен кварталда көрдүнгөн, а херек кырында 60 муң рубль чедир амы-галлатынман. Туудушкуну 1958 чыл-да-ла эгелөөш мүнчага чедир доо-зулбан шкөөлө чедир туудурынга кварталда 43 муң рубль көрдүнгөн, мүнчаарга 6400 рубль база амы-галлатынман болуп турар.

Тууду мкынын белеккелди бол-гаш сөөртүлгенин контора күдө 45 хуу күсөткөн. Туудуга мш белек-келди болгаш сөөртүлгенин доктаа-мал организациясына тууду планынын квартал кемчөөл күсөткөнүмө база көрдүнгөн акша-кө-рөнгилер чедир амыгаллатынман. Үш чыл дургузунда туттунуп, доо-с-тун чадап турар шкөөлөнин тууду-шкуну ам база-ла эң оожум темпшиг чоруп турар.

Чуртталга тудуунун темпшиг дургедиринеге база хоорай чаагай-жыдылганын удурутуганы хоорай Советинин күсөөмү (Аргазы эш М. Өчүр) кошмак боттандырып ту-рар.

М. СЕВЕН.

чип метр шөлдүг веранталар бар. Уругулар чечинер, удуур, ойнаар, дыш-тынар ангы-ангы өрөөлөдүрлөп.

Чурукта: амыгаллаа кирген ясли.

Контораның тудууларын күш-ажалын чамдык үчүстөгүндө ам-даа четтес организластан. Тууду планын күсөдирине организластыг удурутуганы коммунал хандырылга болгаш тууду конторазынын дирек-тору эш Ф. Зыковтун кошмакканын кемчөөлөр херек.

Ол иштинде Чадаананын орук-ажылда үчүстөгү, тараа белеккел-ини пунктуу, районо, АТБ боттары-нын шүтүмү-биле кылдыр чурттал-ганын, култура-амырлардын бол-гаш бугурулгенин туудуларын ден-ди оожум темпшиг чорудуп кел-ген. Ийи чыл дургузунда тууду ке-лген ресторанын, гостиницаны бол-гаш аслин ам-даа доокшан. Ол ту-дугар бо чылым база-ла амыгал-оожум чоруп турар. АТБ-нын үш чылда үргүлүлгөн контора тудуу-нун бо чылым безин доостуру бер-гелөөн.

Коммунал хандырылга болгаш ту-дуг конторазынын 180 ажыг ажил-чынарынын ортузунга масса-поли-тиктик ажалды четтес тургускан, социалистик чарыкты калбартаан. Бо чылым ажалычын, албан-лаак-чыларын хуузуна чуртталга бажынарын тууду алырынга узун хуу-саалыг 100 муң рубль түнүт чөдө, чуртталга бажынарынын кал-тал септелгенинче 30 муң рубльди чаргыдаары көрдүнгөн. ындык бола-да ол акша-көргөни шиптөөдү амыгаллаарычче Чадаана хоор-куссом чогуур кичөөнгейни база-ла улаандырмаан.

Хоорайны чаагайжыдыр, ногаач-чидар, арыг-шевер болдулар херек-ти холга өзулуг албайын кемчөөл-дөөри чутула. Чамдык албан органи-зация черлери хоорай чаагайжы-дылганын болгаш ногаачыдыл-ганынга багай кириш турар. Чижээ, амыгаллаа кассады, мш ажил-агый чери Сталин куудумчуга мш олур-турун, газон кажалар тударын кылбаарнар.

Чуртталга тудуунун темпшиг дургедиринеге база хоорай чаагай-жыдылганын удурутуганы хоорай Советинин күсөөмү (Аргазы эш М. Өчүр) кошмак боттандырып ту-рар.

М. СЕВЕН.

Чоён-Хемчик районун «Коммунистиче орук» колхозунуң тудуулары 60 орунуг уругулар яслинини тудуун доокшам, амыгаллаа кирген. Ясли бажыны таарымчалыг кылдыр туттунган. Оон ийи уюнда 40—40 дөрбел-чин метр шөлдүг веранталар бар. Уругулар чечинер, удуур, ойнаар, дыш-тынар ангы-ангы өрөөлөдүрлөп. Чурукта: амыгаллаа кирген ясли. Фото С. Кара-Салым.

дан орулгаларга үндүрүп өванасе. Ол чоруг нитанын ажил-агыйын быжыгларынга артеледер кижигү-нерини күш-ажалын иденкейлиг бол-гаш согуругалын бедирип турар.

Хуу ажил-агыйларга көдээ ажил-агый үндүрүүнү күш хуу төлөөр деп күдө үстүдө айтылган. Бир эвес хуу ажалдыг кижин үндүрүп төлө-лерини бири хуусаалымын муру-нунда көдө ажил-агый артелинге (март 1-ини мурунунда) кирген бо-ла, оон тыртат үндүрүүнү колхозчу-ларын төлөөр кемчөөл-биле бугун чылга санап оонар. А бир эвес хуу ажалдыг кижин үндүрүп төлөөрүнү бири хуусаалымын соонда колхозка кирген болаа, үндүрүүнү колхозчу-ларын төлөөр кемчөөл-биле көдээ ажил-агый артелинге кирер күш чок турган уелеринге санап оонар.

Өн-бүлелерини кижигүнери үлөт-пүрүн чамдык амдралында ажил-ла турар колхозчуларын өн-бүлө-леринге чингелдерин көргүзгөн токойлу көрүп турар. Чижээ, эгерге бир чылда күдү эвес хуусаала кер-еэ чаргаш, мш белеккелдерине ажилдап турар колхозчуларын ажил-агыйларын бир эвес оларын өн-бүлелерини күш-ажал кылдып амыгаллаарын көдээ ажил-агый үндүрүүнү колхозта ажил-ла турар болаа, көдээ ажил-агый үндүрүүнүн 50 хуу доозар.

Совет Армияда турар дайымчылар-нын, ол иштинде Төрөөн чуртун кам-галып турган өлгөн болгаш ис чок чиктеверини өн-бүлелерини дуга-йында коммунист партия болгаш Совет чакыч оонга кичөөнгейлиг са-лып, тускай чингелдерин көргүзүп турар. Чижээ, колхозчуна, ажил-чынын, албан-лаакчынын, хуу ажалдыг кичөөн өн-бүлелерини ке-р-жигүнерини бирөөн Совет Армия-

нын, Шери-Далай Флорунун, кымы-гаар болгаш иштени шериини ал-байманда туруп турар болаа, база оон өн-бүлелерине кадай ийкене, азы ала-незиден эске күш-ажалы кылдып шылаар кижин чок, 8 хар четтөөв уругуларын болаа, ындыг ажил-агыйларын көдө ажил-агый үндү-рүүдөн костаар. Ала-чуртун дайы-нын фронталарына Совет Ар-миянын өлгөн, азы ис чок чикте дайымчыларын болгаш партизан-нарын өн-бүлелеринге оонга чингел-делер доктаатынган. Ала-чурт дай-ымчынын, базз күш-ажалын бири болгаш ийги группанын инвалли-терин тускай чингелдерини ты-выскан. Ол ажал-агыйларын өн-бүлелеринде күш-ажалы кылдып шы-лаарларын саны хаман чокка, олар үндүрүп төлөөлөгөндөн өвүн костаар ийкене азы олардан тыр-тат үндүрүүнү түндү 50 хуу куду-лар. 1960 чылда бистин областа шериг албаныларын, база дайы-нын болгаш күш-ажалын инвалли-терини 311 ажил-агыйларынга чингелдени көргүскөн. Ол иштинде намыл кыраанаарга элөөн чингел-дерини доктааткан.

Өн-бүлелеринде күш-ажалы кылдып шылаар кижин чок, мшчаарга бот-тары ажил-агыйда ажалдап турар бол-дуулары болгаш хуу ажалдыг кижилерин үндүрүлгөн костаар. Ол чингелденин чүрүмү-биле бистин об-ласта бо чылым 1204 ажил-агый-ларын көдө ажил-агый үндүрүүдөн костаар.

Көдө интеллигентчага тускай чингелдерин кыл

ГЕРМАНИЯДА БӨЛҮК СОВЕТ ШЕРИГЛЕРНИҢ КОЛ КОМАНДЫЛАКЧЫЗЫНЫҢ ЧАГААЗЫ

Барын Германияда АКШ-тың, Англиянык, Франциянык шериглериниң кол командирыларынга

БЕРЛИН. (СЭТА). АДН агенттедери диннадып турарын эсугаар алырга, Германияда бөлүк совет шериглериниң кол командирылары И. И. Якубовский Барын Германияда америка, англи, францу шериглериниң кол командирыларына бч чылдын май 15-те чагыс улгалы чагаан чоруткан. Ол чагаада бижиш турары болза:

Дээрги генерал! 1960 чылдын май 15-те, ыглар демегестери чок самолёт Герман Демократия Республикасынык курне кызматтаарын үрөп кирген. Ол самолёт ГДР-ниң агаар девискээриге Барын Германиянык таласындан шургулуп кирип келген. Айыткан самолёт ГДР-ниң түрүне кызматтаарын Байлендург хоорайнын муруну-барын таласында 15 километр хире черге 1700 метр бедикке 17 шак 22 минута турда үрөп кирген, ГДР-ниң девискээринче 90 километр ханьнап кирген. Совет девискээри шурегедечи самолёттар черге хоначарык доктааттырган мөдөдөдөргө чыгыс эвөө удаа анаа диннатканар. Ичанымык кызматтаар үрөп кирген ол самолёт ол негелдедери күтөспейн Барын Германиянык кызматтаарыне дедир жупу чоруп берган.

Силерниң ханьнадыларда турар Барын Германиянык агаар делегитидеи самолёт ГДР-ниң кызматтаарын үрөдөөни колбаштыр

ол болган таварылга шиттирилти удурун турарымын илередиң келди үдө ГФР-ниң девискээрин Герман Демократия Республикасынык кызматтаарын үрөдөөниге ажылаар чорукту болдурбас талазы-биле хемчеглери аң чорударынары негеп тур мен.

Варшава керөөниң эсугаар ГДР-ниң девискээринде туруп турар совет шериглер ГДР-ниң кыры-биле кызматтаар үрөп жуткан ол самолёттун кара-туралында ужурушкуну болдурбайн баар шак ыңдык хемчеглери аң болур турган дээринче силерниң кичөөгөнчөгөрү утандыраарын күзөп тур мен. Иңдыг-даа болза Германияда бөлүк совет шериглериниң командирылар чери бо удаада ыңдык хемчеглери алган керээжок деп шиттирилген чүве.

Мөөң чагааны силерниң шын билши алырынары болган моон сонгаар шак ыңдык үрөдөдечи үлгедигер болбазыга идегеп тур мен. Оң-биле калы моон сонгаар Барын Германиянык девискээринде агаар делегити үрөрүн болдурар болза, шак ыңдык үлгедигери болдурбазы-биле эң шиттирилти хемчеглери аң чорудар апарарын сатындырар ажурлуг тур мен.

Хундуле-биле Германияда бөлүк совет шериглериниң кол командирыларын генерал-полковник И. ЯКУБОВСКИЙ.

Куба улустун дүрүм эсугаар килени

ПАНАМА. (СЭТА). Бир эвөө Кубага уду агресия үе бээр болза, америка элчин чериниң хайгаракчыны адызга туруп турар ажыларын, организациаларын бажынарына азар төлдө, элчинчи болуун холунуң жууун салган тусый камгалал бижиш-чараларын Куба америка элчин чери чагымды-биле белеткеш, парлаан дээр дугайында ийиңдиги бугу куба улусту киленисеткен. Кубаның иштики черектериге АКШ-тың колгаарлашыканынга уду дайын талазы-биле кем-херек үлгедигилери, сатшыныкчы илеттер-биле демежиш алган, АКШ-тың белеткенин чештептег агрессиянык кем-буруулуг планнарынга уду Кубаның ажыкчы чоңыра май 11-де бугу куртка болуп эркен мессалыг митингилеринге болган тураларына шынгы удурамышканын мөдөглөөнөр.

Гаванын чурттаачылары найысаладык ижиш-бүрү районнарына мессалыг чыксаалар организастаан болган анаа олар империализмниң

агрессии планнарына уду боттарынык киленин илередиң. Кубаның холгалгачы болган хамарышыс чорун камгалар дээр демежелге боттарынык чагылыш чок шиттирелин илеттеркөөнөр. Ол шакта удурамышканын чыксаалы америка элчин чериниң бажынык чаныга база болган.

Кубаның хей-ниги болган профэвеле организациалары боттарынык тусый мөдөглөөринге АКШ-тын агрессии политиказын килениң бугу шактаннар болган Фидель Кастро баштаан революция чызыты боттарынык чагыс эпиттег турары алереткөөнөр. Кубаның ажыкчы чоңар конфедерациянык мөдөглөдөдө айтып турары болза, интервенциянык айымы тургустунуп келгенде «Төрөө чурт азы өлүм» деп ыдымтыг кийтиргени амьдырыкта боттангыларына ажыкчы алгы, таракчынар, студенттер болган эң-не яны-бүрү профессионалярнык кижилери шуут-ла белен.

Ядролуг чепсекке удур чыксаал

ОТТАВА. (СЭТА). Канаданың Октарно мөжүдэ «Бомарк» деп ракета снарядын адып үндүрөргө шөл-чүрөш кылып турар черге ядролуг чепсекке удурапкан чыксаал болган. Торонто, Монреаль болган От-

тава хоорайларынык ады университеттериниң студенттери анаа киришкөөнөр. Оң сонда ракета бааза чыны тудуу арыкчыларнык кириктирилди митинг база болган.

Кино Дөскөл чок чалы назын

Киевтиң А. П. Добженко аттыг киностудиянык 1959 чылда үндүргени, коммунизмин анык тургучуларын дугайында «Ката-Катина» деп кино областык эрванарында унуш эгелей берген.

Ып дэиң чалыны кыс Ката улуг тутталарын бирэвиңче чоруттарын шиттирилеп турар. Оң дайын болган ыкчаның кудуругу шакта тура күзөп келген болган аң боттардыраарын быжым-биле шиттирилеп алган болганын моондактан, оны ынаар чорутпас дээни болдурмайн баар. Шиттирилти анык кыс төрөдө болур ол улустун эң-бүдөөлөдө тургунуй бээр. Катанын орукча аң чорутуу-биле белеткен алган чөлөкчаны, турган бажынык херөөжөөн ээи теп-шымгалар шафта так шоочалып кааш дүлдүрүң болу аң алзада урут чорутуда кажар арга-биле ажыдып алган. Орта ол даллашкан стол кырынга номун утуу каапка болур. Ул номун иштиңде поедиге олурар биледи болган орукча керелөөр акшаны чынып калганын ол чүгүле поедиге олурар алган контролдер билеттер ханын чедип келерге ам билеш каар. Иңдык яны-биле урут поедиге дуже уруга таваржыр. Катанын тура-соруу ол таварымада беиин улардымын шыдаван болган парохол доктлар черге келгеш улуг тулдуге бар чорутуу комсомолуларын парохолдуң олурар алган, анаа болууду чагыс күнелдери-анык оолдар, хыстарга таваржыр бергени көстүр.

Чурттуң яны-бүрү хоорайлары-

дан келтирилген анык кижилер чоокка чаа эвн турган элевиянык хотул тургустунуп эгелөөн улуг үлөтүрүлүсү-хоорайнын тутууна чедип келди. Оларын аразында Катанын сугаалап чорутуу, оон ынашканын Гриша база бар. Ол өнү ам-на улуг кийи кылдыр саваар боор кылдыр болган. Ичанымык Гриша оңу «оон мында чүвү кылмы чедип келдиң?» — деп чөмөлөй араак утсуур. Гриша «Мээ» деп күчүлүг самосвалдарын бригаданын удуруп турар. Иңг сакым-сөкөлдө кажан бир-де тилээрине буурадыт, шу-дургу кыс олге база-ла ыңдык машинага олуруп алган чөдө бөөр. Анаа барган мында бугу кижилерин кайта-лып, самосвалды мөге шырак оолдардан тулак чок башкарып турар. Гриша болган оң бригаданың оолдар мага-болу бичиң ол уругуң «чаш төл» деп кыжырып турарлар. Гришаның бригаданыңа келгеш комсомолду кыс мында чөтпестери, ылапкы бригаданың жижүнериниң ажал магында арагалар турарын илередиң, оон комсомол комитетинде динатканы мөге олар улам бах көрүп турмакк, оң даштыг шүтүмчүлөдө комсомолду бугу-биле хулдэи алды ужура таварышканар. Бир-де катап Ката аныктар кежээниге баарыга белеткенип турда, урууларынык чурттан турар черинге телефон дагжай бөөр. Ону мында урууларынык бирөөн тудуп алган Римма (Гришанын даштуу кыс) керелеп тур деп динаткан. Ката ону динаткан калып, «Римма амьдыныда

Октаргайже кижиниң ужудуп үнүптер үези ырак эвөөс

Совет эртемниң, техниканың артык күштүүнүң көргүзүү

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Совет Эвилелинде космикти корабльды салып үндүргөн дугайында диннадып румын ажыкчы чөнарнык бүтүн-ниги магадашкыны болган чүүдүдүгүнү бөлүргөн. Ол дугайында СЭТА-нык мөдөглөдө Бухарестиниң болган Румын Улус Республикасынык эске-даа радиостанцияларын дамчытыр каш удаа дамчыткылаан. Румын радиону дамчытыр эртемденер, инженерлер, ажыкчылар чүвө чугаалагылаш, совет эртемниң болган техниканың чаа кайтамчыктыг чедишкенириге ижи-биле байыр чедиргенер. Сталин хоорайда трактор заводунуң инженер, Социалистик Күш-ажылың Маадыры И. Трандафреску май 16-да радио дамчытыр чүвө чугаалаш мөдөглөөни: октаргайда

чаа кайтамчыктыг сылдыс тыылган. Ол дээрге Совет Эвилелиниң октаргайны шиттилерин ургучу-дээр-биле салып үндүргөн космикти корабль-дир. Совет Эвилелиниң ол чаа чедишкени совет эртемниң болган техниканың артык күштүүнүң база катап көргүскөн.

Бухарестиниң ший театрының кол режиссеру Янос Веакис СЭТА-нык корреспондентизи-биле беседазына мынча дэиң: бөгүн радио Совет Эвилелинде космикти корабльды салып үндүргөн деп өөрүшкүлү мөдөөн диннадыт. Американың шериг бөлүктери агрессии үлгедигерини кылып турда, совет улус эртемниң болган техниканың эң-не чайынычак чедишкенирин кижэ төрөлтөгөнө бараан болдурар, ажылап турар-дыр.

Октаргайже аян-чоруктун эртемни хаязы

ЛОНДОН. (СЭТА). Совет эртемденериниң кайтамчыктыг чаа чедишкенири-биле колбаштыр Ассошайтэд Пресс агенттелиниң хайгаракчызының диннадып турары болза. «...космиктиг аян-чоруктарын эртемни хаязы үнүп келген. Орустар бо оң чылдарда айже болгаш оон-да эске планеталарже кижилери чорудар талазы-биле хемчөгөрүн аң чоруда бергенер кире-дир. Ол ракета болза моон мурундуңа чүүдөлөрүн эвөөн каш катап улуг дээрин чугаажок болбай зан...»

Черни дескиндир ухар төгерит орууга чүкүтү чедиргенниң чызыг чок болганы мурунда чорудуп турган мөдөдөдөдөгү ужурушкунуң-биле болган айже салып үндүрөдө чыспай алып турганында ылгал чок дөмөй болганы көзүгөн-дир».

«Ам орус ракета инженерлерин америкаларны 1957 чылда ажым турганында ылгал чок ажым эртем болган оон-даа артык ажим турары магат чок-тур деп хайгараччы уламчылаан.

Орустарынык агы бо ракетаның калдыг-бир-ле моон-даа оңа солун сорууларга ажылап болуру чугаажок. Чжэжээрге, планетада байлаңдын черже мөдөлөөринге ажылаар-биле айга автоматтыг көчүп чорутуу лабораторияны чедирип болгай».

Индиянык оракакчы президентизи космиктиг корабль дугайында

ДЕЛИ. (СЭТА). Совет космиктиг корабльды салып үндүргөниге холбаштыр Индиянык оракакчы президентизи Радхакришнаның мөдөглөөни болза, космиктиг корабльды салып үндүргөн дээр совет эртемденерге эң-не ижи-биле байыр чедирери чөтүт. Ол чедишкени инженерин уран мергежилдиң болган үлетпурнуң улуг хөтүлдөдөгөнүн

илерели болур деп ол чугаалаан. Ол болза, бодалдар дүүшпейн холган таварылгаларда ол улуг чедишкенир кайы-кайызын балчир болган шыдымык болур чорук-биле холбашкан турда кижэ төрөлтөгөн-ниң мурунда тургустунуп келип болур кызыгаар чок аргаларын дугайын херечилеп турар.

Совет космиктиг корабльге бүгү делегей байыр чедирип турар

Май 15-тиң эртемде чырык-биле дөмөй дүргөн ухар совет космиктиг корабльдиң дугайында мөдөдөдөдөдөгө делегити дескиндир диннадып берген. СЭТА-нык диннадымын дамчыдары-биле Парижтиң болган Лондонуң, Делиниң болган Нью-Йорктун радиостанциялары боттарынык дамчыдыла программаларын доран соксадыкканар. Чер болганын кижилери совет улустун шылгарангай угаанынын магадип турганнар.

Октаргай делегитиче кижиниң үгениниң үези үрде эгелөөн бе ичаш? Оон бээр ам чүгө иң чырыктан эвөөн чыл эркен. 83,6 килограмм дөзилдиң баштайгы совет эртемниң салып үндүргөн 1957 чылдын октябрь 4-түн тураскалдыг эртен ол-ла болгай. Ичаныга ам бистин бөмбүрээвисти долдугу дээр корабли ужуп эгелей берген.

Амьдыныда ол корабльда кижэ болу чок-ла харын, мычала-даа бир немес астрономун этүт чугалааны-биле аларга, мында кижэ угаан-бодалы-биле бар болуп турар. Ол корабльдиң дугалагы хааржаа кижиниң мага-болуңа деп дөзилдиң чүкүтү аң чоруп турар. Ичаныга ол хааржаа келир үдө октаргай делегитиче кижиниң ужурдарын аймыл чок чорун хандырар эң нарын херекселер-биле дерттенткен. Октаргайже кижиниң ужулуп үнүптер хуну ырак эвөө дээр ам кижэ бургунже бидиндир. Октаргайже бир-ле дугаарында совет кижэ ужу-

дуп чедер дээрин база бидиндир. Чжэжээ, «Пресс Ассошайшн» деп америка агенттедиги хайгаракчызынын бижиш турары мындыг: «Ракетаның орус инженерлерин америкаларны 1957 чылдаам дег ажим эрте бергенер, харын-даа оон-даа артык ажым эрте бергенер бооп чадава».

«Сатурн» деп америка ракетаның төлевилелини дугайын ол хайгаракчы диннаткан. «Сатурны» салып үндүргөдө совет ракетаның кү-жү ышкаш ыңча күштү хереклөөрин баш бурунгаар көргөн. Ичаныга-даа авторнуң бижиш турары-биле аларга, «Сатурн» чүгө келир чылын азы бир чыл орайтадыр белен болур.

Нитизи-биле америкалар терини 19 кылымал эдеринчелерин салып үндүргөнер. Ичаныга оларнык хей нуруузу, журналистерниң тыынтыр созу-биле аларга, эвөөн каш он-он фунт дөзилди (америк фунт 453,5 граммга дег) «Апельсинер болган бут-бөмбүтүнүч мякитери» болгай. Эң улуг америка эдеринчелерин дөзилди 770 килограммга дөзилди турар.

Совет корабльдиң ужуп үнүптөриниң ийи хун мурунда америкалар эдеринчелерин салып үндүрөргөни орадалдышыканын кылганар. Ол эдеринчи шарны дамчытыр Парижте чыккытар баштынарнык хурамына президент Эйзенхауэрниң мөдөглөдөдө дамчыдарын бодан турган. Ичанымык оларнын салып

шынгы шүтүмчүлөөн чымылаан чүүдүдүгүнүгөөнөр.

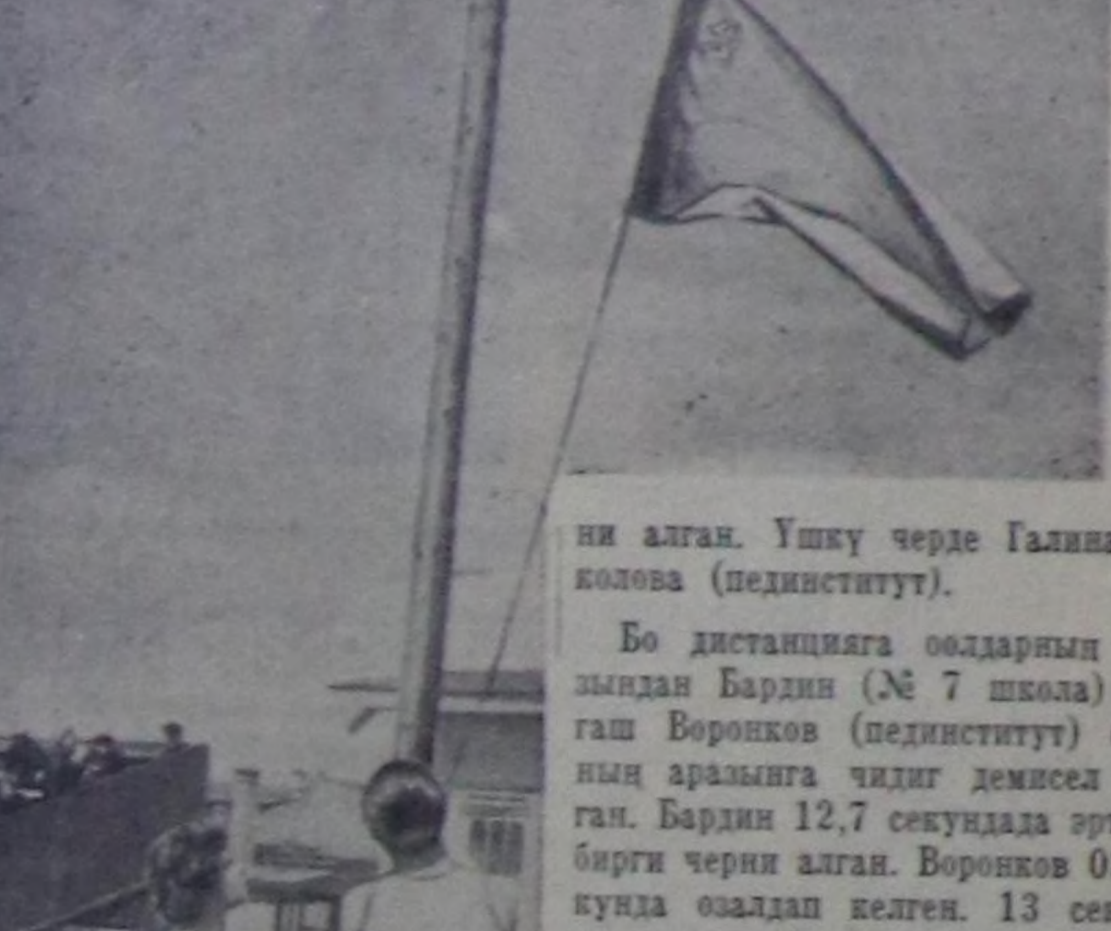
Аляндыр кеттиверинге ынак, ажым-ишке тыынтыр эвөө Риммага Гриша булузгуну эвөө деп чүгөе Ката буурадын ичанымаан. Тулутун ажылы шүпкөн чорудуп турганы дээр Катага шүтүмчүлөткөн ачылың бөтөөс «ажээнига мөгеп» адыры-биле анаа улуг хөп-мөгө таралып, Гришаның бригаданыңа Ката-га хынуу чок болу дег оолдарга «ары мурун окулган, душтукту кижже болу-ла шурап турар» деп аңгүдөөдө ат салдыры аларын орадалдып турар. Ону Ката таварылга болуп диннап каан болган чүгө-да торолш дивес тура-соруу маңа уулардап, чаңар дээр демир орук станциясыга чөдө бөөр. Оң мурунда кежөө ужураары-биле Гришаже дамчыткан чагаанын дүңгөчөгө турганы-биле ол чүгө эртемде алган болган уругунуң турар бажынынга чедип келир. Мында чок болуру-да дувреп, уруулардан бугу байдалды биле алган, демир орук станциясындан Катаның барып сүрүп эжээри-биле кино доостур.

Катаның ролында ойноп турар анык артист И. Крылованы «эки-туратчылар» болган «Чангыс харымык» деп кинолардан көрүктүр билер. Гришаның ролында ойноп турар артист В. Гусевти «Харда истер» деп кинода Петреконку ролунга, «Гитаралык уруг», «Ираккы ортудукта» болган «Нормандия-Неман», «Тесса хемде» деп кинолардан танымыр бис.

О. НАМЧЫЛАН.
И. АРТЕМОВ.

Чиик атлеттерниң старты

Куш-культура болгаш спорт

Дыштаныр хүнде «Совет Тываның 5 чылы» стадиона Кызылдың чиик атлеттерин чыгы спортчу сезонун ажытканнар. Эртен чылдык дээр спортчулар Бардин (№ 7 школа) маргылааңдыг тугун көздүргөнөр (үстүндө чурук). Удатпаанда уругуларнык 100 м черге чаржы болган. Чылгы хун булут аргыче чаштып, маңааш-

тун «Труд», «Урожай» иңгилелдериниң күш-культура коллективтери маргылаага шуут киришкөөн. Диск олактарына, 1500 метрге болган эстафетага чарыш болган. Спортчу чамдык хевирлерин судьлар кижилер база чедишпей турган. В. УКОЛОВ, фотолар авторуу.

кынарга удуу хадмы турган сооксуулар хат чүгүрүп турганнарга дык шалгыкты каткан. Баштай маңаашкан үш спортчу барык-ла дөң чоруп оргинаар. Финшик чедир каш-ла метр арткада мурунче Носова үне манай берген. Ол дистанцияны 14,4 секундада эркен, Касанович (№ 7 школа) чүгө 0,1 секунда соннап келгеш, ийги чер-

КУРҮНЕНИҢ 3 ХУУЛУГ ИШТИКИ ОЙНАШКЫННЫҢ ЧЭЭШКИНИНИҢ 75-КИ ТИРАЖЫ 1960 ЧЫЛДЫҢ МАЙ 30-ДЕ КИЕВ ХООРАЙГА БОЛУР

Чээшкениң оң дөрт разилдатымың тиражына 65.102.800 рубль ийити түнүгү 119 ойнаашкынар ойнаттыган турар. Курунениң 3 хуулу ойнаашкыны иштикин чээшкенин чуртанчы чонга акша шыгжамырлар мадагаларына таарымчалык болган амыктыг хевир болур.

Чээшкенинги облигациалары эсугаар чыл бүрдө алып катап чорудуп турар хол тиражтарга болган бир немелде тиража ойнаашкының хевиринге орулга төлеттиңи турар.

КОЛ ТИРАЖТАР ЧЫЛ БҮРҮДӨ-ЛЕ: январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де, ноябрь 30-де болган немелде тираж — сентябрь 30-де болдулар.

Кол тиражтарга 50.000, 25.000, 10.000, 5.000, 1000, 400 рубльдиң, а немелде тиражтарга 100.000 рубльдиң ойнаашкынары ойнар.

Ойнаан облигациаларын эрөөн ойнаашкынары телөөр үдө эгидип бээр база алар оон ынакты тиражтарга кирешкөөн чээшкениң негелделери-биле көрдүгөн. Оон-биле калы ойнап турар тиражтарга ойнаашкынарың саны өскөрлөшкөн чокка артар.

Ичанган чээшкенинги облигациаларың талазы-биле ойнаашкынар тираж бургунда көүдөп турар.

Облигациаларың сакчы алынар! Ойнаашкынарың тиражтарына киржинер!

Тыва автономнуг областың Амаалга кассаларынык эргелеги.

Кызыл хоорайнын Шейтинки курулушта № 50 бакыда чурттал турар Галина Николаевна Горбунова Таңды районун «Мөжегей» совхозта чурттал турар Васильиң уластуңуң улус судуна кеер.